

*Знаете ли какво – никога не хващайте шпионина.
Открийте го и го контролирайте, но не го залавяйте.
Един шпионин причинява много повече неприятно-
сти, ако бъде заловен.*

Харолд Макмилан

1

– Умрелият всъщност не беше напълно умрял. Хем жив, хем не съвсем. Това е положението.

Калвин Съмърс, който работеше като медицинска сестра, застана неподвижно до ръба на тясната пътека за теглене на лодки по протежение на канала и хвърли поглед зад гърба си. Беше дребен човечец, вечно нацупен като дете. Гадис се спря до него.

– Разправяй нататък – подкани го той.

– Беше през зимата на 1992 година, обикновена понеделнишка февруарска вечер. – Съмърс извади от джоба си ябълка и я ухапа, предъвквайки спомените си. – Името на пациента беше Едуард Крейн. В картона му пишеше, че е на седемдесет и шест, но никой от нас не знаеше кое при него е истина и кое измислица. На мен ми изглеждаше поне с десет години по-млад. – Дватама отново крачеха напред, ботушите им потъваха в разкаляната земя. – Ония очевидно бяха решили, че е най-добре да бъде приет през нощта, когато болницата работи с намален персонал.

– Кои са „ония“? – попита Гадис.

– Ченгетата. – Една зеленоглава патица литна над канала; от крилете ѝ се ръсеха златисти капки вода, докато завиваше срещу слънцето. – Крейн бе докаран на носилка в безсъзнание малко след десет вечерта на трети февруари. Бях подготвен за пристигането му. Аз винаги съм подготвен. Той не мина през приемно отделение, а бе откаран направо в единична стая. В картона му пишеше, че няма род-

нини и че не бива да бъде съживяван в случай на спиране на сърдечната дейност. В което няма нищо необичайно. Доколкото ни беше нужно да знаем, той беше най-обикновен старец в напреднал стадий на рак на панкреаса. При острата чернодробна недостатъчност и общата интоксикация на организма му оставаха часове живот. Поне това беше историята, която ни пробутаха от МИБ.

Съмърс хвърли нахапаната ябълка по една пластмасова бутилка, която бавно се носеше надолу по канала, но не я уцели с близо метър.

– Още щом сложиха Крейн в стаята, аз му включих системи. Глюкоза, физиологичен разтвор, всякакви безвредни течности, от които нямаше полза. Сложих му дори катетър. Всичко трябваше да изглежда правдоподобно, в случай че на някого от персонала му хрумне да надникне, където не му е работа.

– А видя ли го някой?

– Ами! Около два след полунощ Майснер повика свещеник. Това също беше част от плана. Отец Брук. Той нищо не подозираше. Влезе, даде му последно причастие и изчезна. Малко по-късно дойде Хендерсън и произнесе кратка реч.

– Какво каза?

Съмърс отново се спря. Той рядко поглеждаше събседника си в очите, но сега впери поглед в Гадис и произнесе със старателна артикулация, вероятно имитирайки аристократичната надменност на въпросния Хендерсън:

– „От сега нататък Едуард Крейн се смята за мъртъв. Бих желал да благодаря на всички ви за усилията до този момент, но ни остава още доста работа.“

Към тях по пътеката се приближаваше мъж, който буташе ръждясал велосипед. Ритмичното цъкане заглъхна в съгъстващия се здрач.

– Бяхме се събрали всички – продължи Съмърс. – Валдемар, Майснер, Форман. Майснер имаше вид, сякаш всеки момент ще повърне от притеснение. Валдемар не говореше добре английски и май не разбираше напълно в как-

во се е набутал. Може би в този момент си мислеше за парите. Аз поне за това си мислех. Двайсет хиляди през 1992 година си бяха много пари за един двайсет и осем годишен мъж, нает като медицинска сестра. Давате ли си сметка какви заплати получавахме при торите?

Гадис не отговори. Явно нямаше никакво намерение да се впуска в дискусии за експлоатацията на средния медицински персонал. Искаше да чуе края на историята.

– Както и да е. В един момент Хендерсън извади от джоба си списък със задачите. Най-напред се обърна към Майснер и го попита дали е попълнил смъртния акт. „Да“, отвърна Майснер и извади химикалка иззад ухото си сякаш в потвърждение на казаното. Аз получих указания да се върна в стаята на Крейн и даuvia трупа за изнасяне. „Няма нужда да го почистваш“ – рече ми той. По някаква причина това се стори ужасно забавно на Валдемар – викахме му „Вали“ – и известно време всички стояхме и го гледахме как се превива от смях. Накрая Хендерсън му нареди да се вземе в ръце и да приготви количка, с която да свали стареца в линейката. Спомням си, че Хендерсън нито веднъж не заговори Форман в наше присъствие. Не ме питайте какво се бяха разбрали двамата. Вероятно да изпрати в моргата труп на някой скитник, умрял на улицата, без документи, без отличителни белези, без самоличност. Как иначе биха могли да извъртят такъв номер? Трябвал им е втори труп.

– Това е полезно да се знае – рече Гадис колкото да каже нещо. – И наистина е важно.

– Ами... получавах това, за което си платил, нали така, професоре? – ухили се самодоволно Съмърс. – Трудността идваше оттам, че имахме и други пациенти на главата си. Обичайно нощно дежурство, понеделник срещу вторник. Работата не може да спре само защото някакви типове от МИБ са ти се натресли на главата. Майснер беше старшият лекар, затова непрекъснато обикаляше из отделенията на болницата. В един момент се изгуби някъде и час и половина не го видяхме. Вали трябваше да тича на-

сам-натам, аз също. На всичко отгоре ми беше забранено да пускам други сестри в стаята на Крейн. Сестрите са любопитна пасмина.

Докато преминаваха покрай някаква баржа, закотвена до брега, пътеката се стесни и двамата продължиха в индийска нишка.

– Накрая всичко мина като по вода. Майснер издаде смъртния акт, Крейн бе увит в чаршафи, с дупка на устата, за да диша, Вали го свали в линейката и към шест сутринта старецът бе започнал своя нов живот.

– Нов живот ли? – промърмори Гадис сякаш на себе си. Той вдигна поглед към смрачаващото се небе, като се питаше не за пръв път дали някога ще види си Едуард Антъни Крейн. – И това е всичко?

– Почти. – Съмърс избърса носа си; застудяваше. – Осем дни по-късно във вестник „Таймс“ открих некролога на Едуард Крейн. Не беше много дълъг. Сбутан в долния десен ъгъл на страницата под рубриката „Хора, които ще помним“ заедно с някакъв френски политик, който бил напълнил гащите по време на Суецката криза. Крейн беше описан като „напорист дипломат от кариерата“. Роден през 1916 година, следвал в Марлбъро Колидж, после в „Тринити“, Кеймбридж. Изкарал мандати в Москва, Буенос Айрес, Берлин. Никога не се бил женил, нямал деца. Умрял в болницата „Сейнт Мери“ в Паддингтън, „след дълъга борба с рака“.

Ръмеше. Гадис мина покрай някакъв шлюз и сви към близката кръчма. Съмърс прекара пръсти през косата си.

– Това е всичко, професоре – каза той. – Едуард Крейн умря, без да умира. Беше жив, без да е жив. Това е положението.

Кръчмата беше претъпкана.

Гадис отиде до бара и поръча две големи наливни „Сте-ла“, пакетче солени фъстъци и двойно уиски „Феймъс Граус“. Заради Съмърс му бяха останали само няколко мо-

нети в джоба на самото и той се принуди да плати на барманна с дебитна карта. В друг джоб намери смачканата хартийка с пин кодовете на картите си и набра цифрите в машината; докато го наблюдаваше, барманът издаде странен звук през стиснатите си зъби. Преди Съмърс да се върне от тоалетната, Гадис лисна уискито в гърлото си, после намери отдалечена маса в дъното на кръчмата, откъдето можеше да наблюдава групичките зъзнеци пушачи отвън и да се поздравява, че бе взел правилното решение да откаже цигарите.

– Донесох ти една „Стела“ – каза той, когато Съмърс се появи до масата. За момент имаше вид, сякаш няма намерение да сяда, но Гадис бутна пълната чаша към него и добави: – Има и фъстъци.

Минаваше шест. Вторник вечер. Мъже в делови костюми, секретарки, жители на предградията. От джубокса се носеше прелъстителният глас на Анди Уилямс. До мишената за дартс в най-отдалечения ъгъл на салона беше залепен оранжев надпис: СРЯДА ВЕЧЕР – КЪРИ. Гадис свали кадифеното си сако и го преметна на съседния стол.

– И какво стана по-нататък?

Той знаеше, че това се харесва на Съмърс – да играе главната роля, да се изживява като Дълбокото гърло. Сестрата – *старшата* сестра, както без съмнение държеше да се представя той – разтегна устни в самодоволна усмивка и отпи жадно от бирата. Нещо в топлината на кръчмата му бе помогнало да възстанови характерното си самодоволство, сякаш сам се бе смъррил заради прекалената си откритост край канала. В края на краищата той притежаваше информация, която Гадис желаше да получи. Професорът му бе платил за нея три хиляди. Сякаш манна небесна се бе изляла върху Калвин Съмърс.

– Какво стана *по*-нататък ли?

– Именно, Калвин. *По*-нататък.

Съмърс се облегна назад на стола си.

– Нищо особено. – Той веднага съжали за отговора си и се зае да го парафразира, за да звучи по-въздействащо. –

Видях как линейката зави зад пощата, изпуших набързо една цигара и си влязох обратно. Качих се с асансьора до стаята на Крейн, изхвърлих торбите от системите и катетъра и изпратих картоната му на регистратурата. Можете да ги проверите, ако желаете. За болницата бе достатъчно да знае, че един седемдесет и шест годишен пациент, страдащ от рак, предишната вечер е починал от остра чернодробна недостатъчност. Такива неща се случваха едва ли не всеки ден. Междувременно беше съмнало. Животът продължаваше.

– Ами Крейн?

– Какво Крейн?

– Никога повече ли не чу за него?

Съмърс го изгледа, сякаш въпросът беше повече от идиотски. Това е проблемът с интелектуалците. Адски тъпи са.

– Че защо да чувам за него?

Той отпи от чашата си и завъртя очи нагоре. На Гадис му идваше да го просне с един удар.

– Положително е с нова самоличност. Може да си е починал щастливо още десетина години и да е починал някоя нощ в съня си. Кой знае?

Двама пушачи – един излизащ да запали, друг влизащ отвън – се разминаваха в този момент тъкмо до масата им и Гадис прибра крака си, за да им направи път.

– И ти пред никого не си обелвал дума за тази история, така ли? Никой нищо не те е питал? От десет години и повече никой освен Шарлот не е повдигал тези въпроси?

– Да, може и така да се каже.

Гадис усещаше, че го пързаят, но нямаше никакъв смисъл да спори. Съмърс беше от хората, които, хванати в противоречие, млъкват и се затварят в себе си.

– А самият Крейн дали е проговорил? Що за човек беше той? Как изглеждаше?

Съмърс се засмя.

– Не ви се случва често да правите това, нали, професоре?

Което си беше истина. На Сам Гадис не му се случваше често да се среща с мъже медицински сестри в покрайнините на Лондон и да изтръгва от тях информация за възрастни дипломати, чиято смърт е била инсценирана от хора, готови да раздават по двайсет хиляди срещу мълчанието на свидетели. Сам беше на четирийсет и три години, разведен, старши преподавател по руска история в Юнивърсити Колидж, Лондон. Обичайните му занимания бяха Пушкин, Сталин, Горбачов. Въпреки това забележката на Съмърс го извади от търпение.

– А на *теб* колко често ти се случва, Калвин? – каза той, колкото да напомни на Съмърс за положението, в което се намираше.

Това свърши работа. В очите на Съмърс за миг се появи паника, която той успя да потисне с усилие на волята. Потърси успокоение в пакетчето с фъстъци и омаза ръцете си със сол.

– Вижте какво – промърмори той, – Крейн няма как да е проговорил. Преди да бъде приет в болницата, му бяха дали лек анестетик, от който бе изпаднал в безсъзнание. Беше с прошарена коса, обръсната, за да изглежда, сякаш е на химиотерапия, но кожата му имаше твърде здрав вид за състоянието, което му се приписваше. Тежеше около седемдесет килограма, някъде между метър и седемдесет и метър и осемдесет. Така и не видях очите му, бяха затворени през цялото време. Това стига ли?

Гадис не отговори веднага. Нямахше нужда от отговор. Мълчанието му говореше вместо него.

– А Хендерсън?

– Какво Хендерсън?

– Що за човек беше той? Как изглеждаше? Досега от теб научих само, че е носел дълго черно палто и е говорел като имитатор на Дейвид Нивън.

Съмърс извърна глава и се загледа в отсрещния ъгъл на салона.

– Шарлот не ви ли е казала?

– Какво да ми каже?

Съмърс примигна бързо няколко пъти.

– Я ми подайте вестника.

На съседната маса в локвичка бира лежеше захвърлен брой на „Таймс“. Чернокожо момиче със слушалки в ушите кимна приветливо, когато Гадис я попита със знаци дали може да го вземе. Той изглади вестника и го подаде на Съмърс през масата.

– Чували сте за комисията „Лейтън“, нали?

Комисията „Лейтън“ разследваше правните аспекти на правителствената политика по отношение на войната в Афганистан. Гадис беше чувал за това разследване. Беше чел статии във вестниците, беше гледал нещо по Четвърти канал.

– Е, и? – попита той.

Съмърс разгърна вестника на пета страница.

– Виждате ли този човек?

Той разтла вестника на масата, после го завъртя на 180 градуса. Тънкият пръст с изгрисан нокът се заби в снимката на мъж над средна възраст, който тъкмо се качваше в държавен роувър, заобиколен от глутница репортери. Гадис прочете текста под снимката.

Сър Джон Бренан на излизане от Уайтхол, където даде показания пред следствената комисия.

В малко каре в основната снимка беше поместен официален портрет на Бренан. Гадис вдигна поглед. Съмърс забеляза, че е направил връзката.

– Хендерсън е *Джон Бренан*?! Сигурен ли си?

– Толкова, колкото съм сигурен, че ви виждам сега. – Съмърс пресуши чашата си. – Мъжът, който ми плати двайсет хиляди преди шестнайсет години, за да скрия истината, не беше обикновено ченге. Човекът, който се представи тогава за Дъглас Хендерсън, днес е шеф на МИ6.